

Матвійчук Вячеслав Олександрович,
аспірант кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ У ФОРМІ ДІЗНАННЯ

Процесуальний порядок організації та проведення допиту на стадії досудового розслідування закріплено у ст. 65, 95–97, 133, 223–226, 232, 256 КПК України [1]. Зі всього бюджету часу, що витрачається дільником на проведення цієї слідчої (розшукової) дії (СРД), припадає понад 85 % [2]. Важливість саме цієї СРД обумовлена тим, що інформація, яка отримується під час допиту, охоплює значну кількість чинників, які дозволяють дільникові оцінити та використовувати їх у процесі розслідування й за допомогою чого можливо встановити наявність чи відсутності події кримінального правопорушення, ступінь винуватості особи та інші обставини, що відповідно до ст. 91 КПК України підлягають доказуванню [3]. Для дільника показання допитуваного – джерело доказів, а для підозрюваного та обвинувачуваного – спосіб захисту від висунутої проти них підозри або пред'явленого обвинувачення. У такому розумінні допит має характер боротьби інтересів сторін, що беруть у ньому участь, та означає, насамперед, протидію, яку слідчому потрібно долати [4, с. 3].

Кримінальний процесуальний кодекс (КПК) України встановлює, що за загальним правилом, допит проводиться за місцем досудового розслідування, а всі інші випадки потребують погодження із особою, що допитується. Буквальне тлумачення цих положень дає підстави стверджувати, що для того, щоб дільнику провести допит у своєму кабінеті, необхідне погодження, особи, що допитується. Це пояснюється тим, що кабінет не належить безпосередньо до змісту досудового розслідування. У зв'язку з цим ч. 1 ст. 224 КПК України (Допит) запропоновано викласти у такій редакції: «1. Допит проводиться в службовому приміщенні органу, де працює особа, яка проводить допит, або в іншому місці за погодженням із особою, яку мають намір допитати.

Допит особи, яка знаходиться на лікуванні в закладі охорони здоров'я, здійснюється за згодою лікаря, про отримання якої зазначається в протоколі.

Кожна особа допитується окремо, без присутності інших осіб, які вже були допитані або яких мають намір допитати, за

виключенням випадків, встановлених частиною дев'ятої статті 224 цього Кодексу».

У переліку осіб, які можуть бути допитані дізнавачем в порядку ст. 225 КПК, відсутнє посилання на підозрюваного, що унеможливило давання ним показань зокрема у разі його тяжкої хвороби. Втім, показання підозрюваного слідчому судді можуть виступати так само формою його захисту від можливих посягань з боку співучасників, замовників кримінального проступку тощо. В тому числі показання, зафіксовані на відповідному носії, що будуть сприйняті судом як доказ, позбавляють сенсу здійснення впливу або фізичне знищення підозрюваного, який вже дав показання в суді. Крім того, видається за необхідне доповнити перелік підстав для допиту у порядку ст. 225 КПК новими підставами, що можуть бути враховані практичними працівниками. Незважаючи на те, що фактично ст. 225 КПК України закріплює дві процедури: розгляду клопотання та проведення допиту, вони належним чином не регламентовані. Відсутні вимоги до клопотання, звужено коло ініціаторів допиту (немає потерпілого, який теж може бути зацікавленим у отриманні таких показань), недостатній перелік підстав допиту (не враховано вразливість неповнолітніх, що не вкладається у концепцію правосуддя, дружнього до дитини). У контексті проведення допиту недостатньо захищені інтереси сторони, яка не ініціювала допит. Не вирішено питання передання результатів допиту його ініціатору. Фрагментарно врегульовано питання допиту осіб, допитаних у порядку ст. 225 КПК, у судовому розгляді.

Тому пропонуємо ст. 225 КПК України викласти у такій редакції:

«Стаття 225. Допит свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні

1. У виняткових випадках, пов'язаних із необхідністю отримання показань свідка чи потерпілого під час досудового розслідування, якщо через існування небезпеки для життя і здоров'я свідка, потерпілого, їх тяжкої хвороби, наявності інших обставин (*тривале відрядження; виїзд за межі території України на роботу, навчання або тривале проживання; якщо особа є громадянином іншої держави і має намір повернутись до місця постійного проживання; призов на службу до Збройних Сил України; відсутність постійного місця проживання; перебування особи на території України без законних на те підстав, якщо така особа підлягає видворенню за межі України; перебування на тимчасово окупованій території України; неповноліття свідка чи потерпілого тощо*), що можуть унеможливити їх допит в суді або вплинути на повноту чи

достовірність показань, *сторона кримінального провадження, потерпілий, його представник*, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, мають право звернутися до слідчого судді із клопотанням провести допит такого свідка чи потерпілого в судовому засіданні, в тому числі одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб (*свідків, потерпілих*)».

У контексті предмету дослідження, варто також звернути увагу на закріплені в ст. 225 КПК України допит свідка, потерпілого, у тому числі одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб, під час досудового розслідування у судовому засіданні. Як передбачено законодавством, вказаний допит проводиться з дотриманням правил проведення допиту під час судового засідання, а, отже, хід і результати його проведення фіксуються у журналі судового засідання (ст. 108 КПК України), який ведеться і підписується секретарем судового засідання. Окрім того, як передбачено ст. 103 КПК України, процесуальні дії окрім протоколу на носіїв інформації, на яких за допомогою технічних засобів зафіксовані процесуальні дії, можуть фіксуватися у журналі судового засідання. Саме з запровадженням можливості такого допиту у судовому засіданні стає зрозумілим, що проведення останнього здійснюється слідчим суддею, тоді як фіксація ходу і результатів його проведення – секретарем судового засідання. Іншим суттєвим моментом проведення вказаного допиту в судовому засіданні на досудовій стадії є питання щодо долучення його результатів до матеріалів кримінального провадження, адже його фіксація здійснюється в журналі судового засідання, який зберігається в суді. На підставі вищевикладеного вважається необхідним отримувати завірену належним чином копію з журналу судового засідання, в якому зафіксовано зазначений допит, для її доручення до матеріалів кримінального провадження на рівні з протоколами СРД.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 12 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17>

2. Весельський В. К. Сучасні проблеми допиту (процесуальні, організаційні і тактичні аспекти): дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. К., 1999. 212 с.

3. Карпушин С. Ю. Проведення слідчих (розшукових) дій: дис. ... канд. юрид. наук. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2016. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1421/1/karpushin_dis.pdf.

4. Бахін В. П. Допит: лекція. К.: НАВСУ, 1999. 40 с.